

پنجم شهریور. روز داروسازی

زکریای رازی بزرگ مردی است که اعتبار نامش در تاریخ دانش بشری همواره یادآور نگرش اصیل همه دانشمندان اسلامی به ارزش مقوله تحقیق و تجربه بوده و هست. آثار کم نظیری چون الحاوی و طب المنصوری که در قرون متمادی به عنوان مرجع آموزش پزشکان و دانشمندان در سراسر جهان معتبرترین کتب مورد استناد بوده‌اند، خود یادگار دوران رشد و شکوفایی علم و پژوهش در گهواره تمدن ایرانی اسلامی هستند.

پنجم شهریورماه به مناسبت سالروز تولد محمد زکریای رازی فیلسوف و دانشمند بزرگ مسلمان و ایرانی، روز داروسازی در ایران نام گذاری شده است. وی در سال ۲۰۹ هجری شمسی در ری متولد شد. رازی، هوشی سرشار و حافظه‌ای قوی در فراگیری علوم داشت و با اینکه از ۴۰ سالگی بطور جدی به کسب علوم پرداخت، در مدت ۲۰ سال به پیشرفت های خارق‌العاده‌ای در علوم مختلف دست یافت.

توجه و اشتغال وی به علم طب، بعد از سنین جوانی و به قول ابوریحان بیرونی، پس از مطالعات و تجارب آن استاد در کیمیا، عملی شد. الحاوی از مهم ترین آثار زکریای رازی است، این کتاب هرچند که تکمیل نشده باقی ماند، اما چند قرن مورد مطالعه قرار گرفت، طوری که مورخان اروپایی، آن را بزرگ ترین دایره المعارف طبی به زبان عربی می‌دانند. رازی این کتاب را به صورت یادداشت های متعددی تهیه کرده بود و بعد از مرگ وی به دستور ابن عمید از روی یادداشت های او کتاب را استنساخ و تنظیم کردند. بخش زیادی از نتایج آزمایش ها و مطالعات رازی در این کتاب جمع است.

طب المنصوری از دیگر آثار رازی است که به نام منصور بن اسحاق، حاکم ری تالیف و تنظیم شده است. طب المنصوری و برخی از رساله‌های طبی دیگر محمد رازی به زبان لاتین ترجمه و چاپ شده و مورد استفاده اروپاییان قرار گرفته است. در علم کیمیا باید رازی را سرآمد دانشمندان اسلامی دانست. رازی، کتاب های متعدد در کیمیا به رشته تحریر در آورده است که از آن جمله کتاب الاکسیر و کتاب التدبیر را باید نام برد.

این فیلسوف و پزشک نامی ایران علاوه بر علم وسیع کیمیا و پزشکی، در فلسفه نیز دارای تحقیقات عمیقی است که مورد توجه و اهمیت است. رازی، نه فقط در طب، تجربه کسب کرد، بلکه آزمایش را در کلیه مباحث علوم طبیعی ضروری می‌دانست. وی، آزمایش های شیمیایی خود را با چنان دقتی تشریح و توصیف کرده است که امروزه هر شیمی دانی می‌تواند آن را مجدداً به معرض آزمایش درآورد.

رازی، مواد شیمیایی را طبقه‌بندی کرد و به اکتشافات مهمی که متکی به آزمایش های متعدد بوده، از قبیل اکتشاف الکل و جوهر گوگرد (اسید سولفوریک) نایل آمد. وی، نخستین کسی است که کلیه اشیای عالم را به سه طبقه حیوانات، نباتات، جامدات تقسیم کرده است.

محل و تاریخ وفات محمد رازی به درستی مشخص نیست. ابوریحان بیرونی، وفات وی را در ماه شعبان سال ۳۱۳ هجری نوشته و تعداد تألیف‌های وی را بیش از ۵۶ کتاب و رساله دانسته است. محمد رازی در پایان عمر به سبب کثرت کار و مطالعه نابینا شد.

امروز نیز پس از گذشت ۱۲ قرن از درخشش طب و داروسازی در جهان اسلام، درحالی جایگاه داروسازی و پایه گذار آن رازی بزرگ را گرامی می‌داریم که پژوهشگران کشورمان در عرصه علوم دارویی همگام با تولید بیش از ۹۵ درصد داروهای مورد نیاز و کسب رتبه برتر در میان ۲۲ کشور منطقه مدیترانه شرقی از نظر دسترسی مردم به دارو و کنترل عوارض دارویی موفق شده‌اند تولید علم و ارایه مقالات بین المللی خود را نیز ۶ برابر افزایش دهند. داروسازی در ایران امروز نه تنها علمی با جنبه‌های پایه و کاربردی است که در خانواده علوم پزشکی از جایگاهی ممتاز برخوردار است بلکه به نوعی الگویی کار و نوین در ارتباط میان دانشگاه و صنعت است که توفیق یافته علم را به عرصه عمل برده و با شناخت جامعی از توانمندی‌ها و ضرورت‌های مورد توجه جامعه، آنچه را مردم نیاز دارند با خلاقیتی قابل تقدیر تولید و عرضه کند.

روز داروسازی که هم یادآور مجدد عظمت علمی ایرانیان در تاریخ بشری است و هم نوید دهنده توسعه روز افزون تلاش‌های تحقیقاتی داروسازان پژوهشگر و دانشمند کشورمان، بر تمامی اعضای جامعه داروسازی مبارک باد.